

«Το όνειρο του παιδιού είναι η ειρήνη»

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα παιδιά άλλαξε ριζικά το 1989, όταν ο ΟΗΕ προώθησε και κατοχύρωσε τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επικυρώθηκε σχεδόν από κάθε χώρα του κόσμου. Η παιδική ηλικία αναγνωρίζεται ως μια ευάλωτη περίοδος, που τα παιδιά χρειάζονται προστασία, ασφάλεια και φροντίδα. Εκεί, όπου το παιδικό παιχνίδι μετουσιώνεται σε οβίδες και τα παιδιά δεν περνούν την καθημερινότητά τους στις αίθουσες του σχολείου, αλλά στα ανήλιαγα καταφύγια, διδασκόμενα τον τρόμο και την καταστροφή, εκεί σίγουρα δεν παρέχεται η ασφάλεια και η φροντίδα. Με αφορμή λοιπόν τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις αναρίθμητες εικόνες ντροπής, που κατακλύζουν την καθημερινότητά μας, με εικόνες παιδιών, που διασχίζουν απεγνωσμένα και έντρομα τα σύνορα, μπορούμε άραγε να αντιληφθούμε τον αντίκτυπο, που θα έχει όλο αυτό στην ψυχουσυναίσθημα τους εξέλιξη;

Ποιο παιδί δεν έχει δικαίωμα στο παιχνίδι; Ποιο παιδί δεν έχει δικαίωμα στην ανεμελιά; Οι πιο ουσιαστικές συνέπειες είναι ότι τα συγκεκριμένα παιδιά θα βιώνουν διαρκώς τον φόβο και την αβεβαιότητα για το μέλλον και θα κατακλύζονται από αρνητικά συναισθήματα. Πιθανόν θα παρουσιάζονται ανήμπορα στο να εξελιχθούν συναισθηματικά με ομαλό τρόπο στην μετέπειτα ενήλική ζωή τους. Όταν ένας άνθρωπος και δη ένα μικρό παιδί, έρθει αντιμέτωπο με τον φόβο και τον κίνδυνο απώλειας της ίδιας του της ζωής αναπτύσσει έναν ιδιαίτερα ευαίσθητο ψυχισμό, που το ωθεί να αδιαφορεί για τον πλησίον του. Τα παιδιά, που έχουν βιώσει τον πόλεμο αναπτύσσουν ακούσια το ένστικτο της επιβίωσης, το οποίο ενεργοποιείται ως ένστικτο αυτοσυντήρησης. Συνεπώς, η εξοικείωση με την απειλή διαμορφώνει και διαπλάθει αυτόματα και το χαρακτήρα τους.

Τα παιδιά ενός πολέμου στερούνται της παιδικότητάς τους, καθώς προσπαθούν καθημερινά να εγκλιματιστούν στα νέα δεδομένα και τις συνθήκες της απώλειας της οικογένειάς τους, ενός πιθανού τραυματισμού τους ή απλώς της προσαρμογής στα καταλύματα των εξειδικευμένων δομών υποδοχής προσφύγων. Ξαφνικά, βρίσκονται εκπατρισμένα, χωρίς τις ανέσεις και την ασφάλεια, που τους παρείχε το σπίτι, στο οποίο μεγάλωσαν. Ο φιλόξενος χώρος ενός προσφυγικού καταλύματος οφείλει να αποτελέσει προσωρινά το καινούργιο τους «σπίτι». Έτσι, επέρχεται ένας βαθμός ωριμότητας, που δεν αναλογεί στην ηλικία τους και που προφανώς θα επιχειρούν να αναπληρώσουν σε όλο το φάσμα της ενήλικης ζωής τους τα χαμένα παιδικά χρόνια και τις χαρές, που αυτό συνεπάγεται.

Εμβαθύνοντας, η οικογένεια, ως ο πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης αποτελεί την μικρογραφία της κοινωνίας, όπου το παιδί αναζητά πρότυπα, αξίες και συμπεριφορές διαμορφώνοντας σταδιακά την προσωπικότητά του. Τα πρώτα ερεθίσματα, λοιπόν, τα εκλαμβάνει από την οικογένεια και καθώς τα επεξεργάζεται υιοθετεί το σύστημα αξιών του, που καθορίζει και τη μετέπειτα συμπεριφορά του. Το παιδί όμως του πολέμου δεν έχει τη δυνατότητα να ολοκληρωθεί συναισθηματικά μέσα σ' ένα υγιές, προστατευμένο και ισορροπημένο οικογενειακό περιβάλλον εξαιτίας του αποδεκατισμού πολλών μελών της οικογένειας και της αδυναμίας παροχής τροφής, ένδυσης, στέγης και ασφάλειας. Με τον τρόπο αυτόν, αναπτύσσονται προσωπικότητες ανθεκτικές στην ανασφάλεια, που εμφορούνται από αρνητικά συναισθήματα μίσους οργής και χαμηλής αυτοεκτίμησης.

Το μετατραυματικό στρες, που συνοδεύει πολλά θύματα πολέμου και ιδίως μικρά παιδιά θεωρείται μια αγχώδης διαταραχή, που πυροδοτείται από το φόβο του θανάτου μέσα σε συνθήκες πολέμου. Η ανάκληση σκέψεων και εικόνων σχετικές με το τραυματικό γεγονός επηρεάζουν σε ένα τρομερά μεγάλο βαθμό τη λειτουργικότητα του παιδιού, το καθηλώνουν συναισθηματικά και το

καθιστούν ευερέθιστο και ανήμπορο να βιώσει θετικά συναισθήματα. Συχνές είναι και οι περιπτώσεις, που παιδιά του πολέμου αναπτύσσουν βίαιη και καταθλιπτική συμπεριφορά, που προκαλεί δυσκολίες στη σύναψη υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.

Προς ενίσχυση των παραπάνω, σε συνθήκες πολέμου, το παιδί αδυνατεί να επιτύχει την αυτοπραγμάτωση και να ακολουθήσει πλήρως τις προσωπικές του φιλοδοξίες. Μία από τις σημαντικότερες συνέπειες του πολέμου είναι η στέρηση της εκπαίδευσης, ως αναφαίρετου κοινωνικού δικαιώματος. Λόγω αναλφαβητισμού ή ψυχικής αδυναμίας το παιδί θα παρουσιάζεται ανήμπορο να επιλέξει ένα επάγγελμα, που το εκφράζει και το ολοκληρώνει σαν προσωπικότητα. Αυτό υφίσταται, βέβαια, και σε κοινωνικό επίπεδο, όπου το παιδί θα εξελιχθεί σε έναν ενήλικα, που προφανώς θα στερείται κοινωνικών δεξιοτήτων. Έτσι, θα καταστρατηγούνται οι προσωπικές του ελευθερίες και θα παραγκωνίζεται η κοινωνική του ευημερία.

Επιπλέον, τα ανήλικα παιδιά, τα οποία στρατολογούνται παράνομα δια της βίας και χρησιμοποιούνται σαν στρατιώτες ακούσια, ακόμα και για τη διεξαγωγή τρομοκρατικών επιθέσεων αποκαλύπτουν την ηθική αναλγησία του πολέμου. Η παράνομη στρατολόγηση ανήλικου πληθυσμού αποτελεί σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των παιδιών. Ακόμη, τα παιδιά του πολέμου υφίστανται ανεπανόρθωτες σωματικές συνέπειες, εφόσον γίνονται θύματα επιθέσεων σε σχολεία και νοσοκομεία, κρατούνται όμηροι και πεθαίνουν από υποσιτισμό και μεταδοτικές ασθένειες.

Καταληκτικά, η προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών οφείλει να αποτελέσει βασική προτεραιότητα των κυβερνήσεων και της οργανωμένης διεθνούς κοινότητας. Τα παιδιά είναι η πιο ευάλωτη ομάδα μπροστά στην φρικαλεότητα του πολέμου και ταυτόχρονα αποτελούν το μέλλον της ανθρωπότητας. Είναι αδήριτη ανάγκη, όλοι εμείς να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα των παιδιών και να φροντίσουμε για την προάσπιση του ίδιου του μέλλοντός μας. Άλλωστε, για να επικαλεστώ τα λόγια του μεγάλου Νίκου Καζαντζάκη «Αν έστω και ένα παιδί σε κάποια άκρη του κόσμου πεθαίνει από την πείνα ή από τον πόλεμο, τότε ο πολιτισμός μας έχει αποτύχει οικτρά»...

ΜΑΤΙΝΑ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 27/11/2022